

Vetenskapsrådet

Forskningsrådet
Formas

Vetenskapsrådet
Box 1035
101 38 Stockholm

Skrivelse diarienummer 5.1-2015-5959

2015-04-29

Till
Regeringskansliet
Miljö- och energidepartementet
Näringsdepartementet
Socialdepartementet
Utbildningsdepartementet

Myndigheternas rekommendationer gällande SFO-stödet och framtida riktade satsningar

Regeringens satsning på strategiska forskningsområden har utvärderats av en expertpanel ledd av Tuula Teeri, rektor vid Aalto Universitet, Finland. Panelen konstaterar att satsningen på strategiska forskningsområden har varit ett bra och nyskapande initiativ från regeringen.

Enligt expertpanelen har en av de främsta styrkorna med SFO-satsningen varit dess långsiktighet, vilket har möjliggjort att kombinera risktagande, höga ambitioner i forskningsprojekt och i rekrytering av viktig forskningskompetens samt utveckling av forskningsområden. Panelen noterar i sin rapport att strategiskt ledarskap på lärosätetsnivå förefaller korrelera med hög kvalitet i forskningen och ett generellt mervärde av SFO-stödet för miljöernas utveckling. Samtidigt uppvisar stödformen efter fem år ett antal tillkortakommanden, inte minst vad gäller de strategiska områdenas kopplingar till samhällets behov och utbildningarnas utveckling.

Det är uppenbart att SFO-miljöerna befinner sig i olika utvecklingsfaser. Omkring en tredjedel av SFO-miljöerna uppfyller redan målsättningen att tillhöra den internationella forskningsfronten. I de fall där miljöerna redan från början varit etablerade på den internationella forskningsfronten, pekar panelen på att SFO-medlen hade kunnat användas mer strategiskt av lärosätena. I andra fall finns ambitiösa forskningsinitiativ som även om de ännu inte är av världsklass tydligt växer och förbättras. Omkring hälften av SFO-miljöerna hamnar inom denna kategori. Det är miljöer med en övertygande ambitionsnivå, bra strategier och potential att uppnå högsta internationella kvalitet med fortsatt stöd.

Av expertpanelens rapport framgår att omkring 20 procent av SFO-miljöerna har utmaningar både med hänsyn till prestationer och strategier. Denna grupp består av en heterogen skara forskningsmiljöer med olika förutsättningar för att uppnå en hög internationell standard. Majoriteten av lärosätena bedöms ha bra förutsättningar att arbeta målmedvetet med att stötta och lyfta svagare SFO-miljöer genom tydligt ledarskap och strategier för hur internationellt konkurrenskraftig forskning skall uppnås.

Baserat på expertpanelens bedömningar ger myndigheterna sina rekommendationer beträffande den aktuella satsningen och för framtida liknande satsningar.

Rekommendationer: Den aktuella satsningens resultat och fortsättning

Myndigheterna rekommenderar att:

- SFO-stödet som helhet fortsätter och redovisas som en särskild post i basanslaget,
- nuvarande fördelning av SFO-medel mellan värd- och medsökande universitet bibehålls,
- en omfördelning av medel mellan lärosätena genomförs,
- regeringen uppdrar till lärosätena att inkomma med åtgärdsprogram baserade på utvärderingens resultat.

Ett flertal av SFO-miljöerna bedöms hålla högsta internationella nivå, och en majoritet övriga miljöer har med fortsatt stöd goda förutsättningar att uppnå denna nivå inom en tioårsperiod. Myndigheterna anser därför att stödet bör ligga kvar på nuvarande nivå. Regeringen bör dock uppdra till lärosätena att inkomma med åtgärdsprogram baserade på utvärderingens resultat. Åtgärdsprogrammen bör särskilt beskriva hur samverkan utanför akademien, kopplingen mellan SFO-forskning och utbildning samt nyttan av forskningen för samhälle och näringsliv kan förbättras.

I panelens rapport går att identifiera ett par enstaka SFO-miljöer med svagare prestation och strategi, samtidigt som lärosätets stöd till SFO-miljöerna bedöms ha varit svagt. I dessa fall anser myndigheterna att det, baserat på panelens slutsatser, är motiverat att genomföra en begränsad förändring av satsningens fördelning även om omfördelningen blir relativt marginell:

12,1 miljoner SEK lyfts från det årliga stödet till Lunds universitet och 16,4 miljoner kronor från Stockholms universitet och att detta stöd avvecklas stegvis under en femårsperiod. Detta är baserat på att expertpanelen har identifierat brister både i specifika SFO-miljöer och i lärosätenas ledning och stöd till dessa. Myndigheterna föreslår att pengarna över samma tidsperiod omfördelas till de lärosäten som har visat ett utmärkt strategiskt ledarskap i SFO-satsningen. Medlen fördelas proportionerligt baserat på de medel som uppbärs av deras SFO-miljöer med goda utvärderingsresultat: Chalmers Tekniska Högskola (12,7 miljoner kronor), Karolinska Institutet (11,8 miljoner SEK) och Linköpings universitet (4,0 miljoner kronor). (Se vidare Bilaga 1)

Rekommendationer: Eventuella framtida satsningar på strategiska forskningsområden

För att strategiska satsningar ska få avsedd effekt krävs att medlens relativa storlek är betydande och satsningen långsiktig. Antalet områden och miljöer, samt miljöernas storlek, bör anpassas därefter.

För att följa upp målen för framtida satsningar krävs tydliga målindikatorer som mäts och följs upp under hela programcykeln. Möjligheten att differentiera målen för strategiska områden bör undersökas.

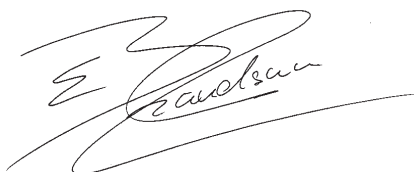
Strategisk styrning och profilering på universitetsnivå skapar förutsättningar för att bygga upp och upprätthålla internationellt ledande forskningsmiljöer.

Myndigheterna föreslår därför att:

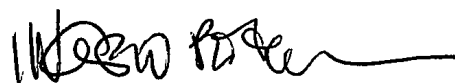
- om regeringen väljer att förstärka universitetens basanslag, bör den överväga att fördela delar av medlen genom ytterligare satsningar på strategiska forskningsområden. Dessa satsningar bör göras långsiktigt och på färre antal områden än i denna SFO-satsningen.
- tydligheten i målen vid framtida satsningar bör vara väsentligt högre än i denna SFO-satsningen,
- profilering och tydliga förväntningar på effekter av forskningen bör premieras,
- lärosätets ledning bör tydligare göras ansvarig för satsningens mervärde som ett lärosätesövergripande resultat.

Sven Stafström, generaldirektör,
Vetenskapsrådet

Erik Brandsma, generaldirektör,
Energimyndigheten

Ingrid Petersson, generaldirektör,
Forskningsrådet Formas

Ewa Stålldal, generaldirektör, Forskningsrådet
för hälsa, arbetsliv och välfärd

Charlotte Brogren, generaldirektör, VINNOVA

BILAGA 1: Motivering till omfördelning av SFO-medel

Bedömningen av *added value* rymmer efter endast fem års finansiering fortfarande ett stort mått av förväntningar och potential och i mindre grad realiserade resultat. Myndigheterna har därför valt att fokusera bedömningen av resultat och strategier i sin analys av vilken omfördelning utvärderingen föranleder.

När bedömningarna av resultat och strategi för respektive forskningsmiljö vägs samman och betraktas i ljuset av lärosätets strategiska arbete med SFO-miljöerna faller två grupperingar av relevans för myndigheternas rekommendationer ut:

- En grupp bestående av SFO-miljöer med otillräckliga¹ utvärderingsresultat där lärosätets styrning och användning av SFO-medlen bedöms vara svagare²,
- En grupp med SFO-miljöer med goda³ utvärderingsresultat och där lärosätets strategiska styrning av SFO-medlen varit utmärkt⁴.

Tabell 1: Strategiska forskningsområden; effekter av omfördelning

Lärosätets strategiska styrning av SFO-medlen	Lärosäte	Resultat på miljönivå av relevans för myndigheternas rekommendationer	Effekter av omfördelning (MSEK)
Lärosätet har uppvisat en utmärkt strategisk styrning	CTH	2 miljöer med bedömningen <i>Excellent/Good</i> med avseende på Prestation och <i>Excellent/Good</i> till <i>Excellent</i> med avseende på Strategi	12,7
	KI	4 miljöer med <i>Excellent</i> med avseende på Prestation och <i>Excellent/Good</i> till <i>Excellent</i> med avseende på Strategi	11,8
	LiU	1 miljö med bedömningen <i>Excellent</i> med avseende på Prestation och <i>Excellent</i> med avseende på Strategi	4,0
	UmU	-	-
Lärosätet har uppvisat en svagare strategisk styrning	LU	1 miljö med bedömningen <i>Inadequate</i> med avseende på Prestation och Strategi	-12,1
	SU	1 miljö med bedömningen <i>Inadequate</i> med avseende på Prestation och Strategi	-16,4

Två lärosäten har uppvisat svagare strategisk styrning av SFO-medlen. På dessa lärosäten har beslutsfattandet varit decentraliserat och med minimal strategisk styrning från universitetsledningen:

På Stockholms universitet kan identifieras en SFO-miljö som av expertpanelen har fått betyget *inadequate* avseende samtliga expertpanelens betyg. Samtidigt har expertpanel bedömt att lärosätets strategiska styrning av sina SFO-miljöer har varit svag. På motsvarande sätt kan på Lunds universitet identifieras en SFO-miljö som av expertpanelen har fått otillräckliga betyg. Expertpanelen har bedömt att lärosätets strategiska styrning av sina SFO-miljöer har varit svag.

1 Betygen *Inadequate* med avseende på Prestation och Strategi

2 Betyget *Good/Inadequate* eller sämre för Strategisk styrning och användning av SFO-medlen

3 Betyget *Excellent/Good* eller bättre med avseende på Prestation och Strategi

4 Betyget *Excellent/Good* eller bättre för Strategisk styrning och användning av SFO-medlen

På basis av detta är myndigheternas rekommendation att 12,1 miljoner SEK lyfts från det årliga stödet till Lunds universitet och 16,4 miljoner kronor från Stockholms universitet och att detta stöd avvecklas stegvis under en femårsperiod.

Myndigheterna föreslår att pengarna över samma tidsperiod omfördelas till de SFO-miljöer som har uppvisat goda utvärderingsresultat (se fotnot 3 föregående sida) på de lärosäten som har visat ett utmärkt strategiskt ledarskap i SFO-satsningen. Medlen fördelas proportionerligt baserat på de medel som uppbärs av deras SFO-miljöer med goda utvärderingsresultat (se tabell ovan): Chalmers Tekniska Högskola (12,7 miljoner kronor), Karolinska Institutet (11,8 miljoner SEK) och Linköpings universitet (4,0 miljoner kronor).

Tabell 2: Strategiska forskningsområden; fördelning av omfördelade medel

Lärosäte/SFO-miljöer	SFO-medel (MSEK)	Andel av total (%)	Tillskott efter omfördelning (MSEK)
CTH		44	12,7
EnergiCTH	58 336 000		
NanoCTH	33 191 000		
KI		42	11,8
CancerKI	20 119 000		
DiabetesKI	24 429 850		
EpiKI	10 265 000		
StamKI	30 794 000		
LiU		14	4,0
MatLiU	28 741 000		
Total	205 875 850		28,5